

1 Bevezetés

Jelen tanulmány felépítését és az 1911. évi I. törvénycikk (továbbiakban: Tc.) tárgyalási szerkezetének feldolgozását három szempontrendszer határozta meg. Egyrészt maga a Tc. rendszertani, szerkezeti felépítése, másrészt Magyary Géza, valamint Plósz Sándor tudományos rendszerezései, gondolatai. Magyary Géza 1989-ban megjelent *A magyar polgári peres eljárás alaptanai* című munkájában négy külön kérdésre osztja a rendes szerketű pert. Első a per elhárítása körüli eljárás, a pergátló kifogások elintézése.^[1] Második a peralapítást előkészítő cselekmények, melyek az idézési kérelem, az idézés és a bíróság felhívása a kereset előterjesztésére.^[2] Harmadik a peralapító cselekmények, melyek a kereset, a bíróság parancsa az alperes felé, illetve a perbebocsátkozás.^[3] Végül a negyedik elem a pert lebonyolító cselekmények, az érdemleges tárgyalás szaka.^[4] Később 1913-ban megjelent *Magyar Polgári Per* című (tan)könyvében a tudományos feldolgozás rendszerén annyit módosít, hogy két nagy címet különböztet meg, a „per elhárítása körüli eljárást”^[5] valamint a „per érdemében való eljárás az elsőfokú bíróságok előtt” címeiket. A másodikat tovább differenciálja peralapítás előkészítése, peralapítás, és a per lebonyolítása alcímekre.^[6]

Plósz Sándor tudományos feldolgozása a peren, mint jogviszonyon alapul, ennek tartamából vezeti le a rendszert. Egyetemi előadásaiból Vass Károly által összeállított és 1906-ban kiadott *Magyar polgári törvénykezési jog* című műben kifejti, a perjog tudományos vizsgálata során, az első kérdés a perelőfeltételek vizsgálata, mely főleg a felek, a bíróság és az alkalmas pertárgy. Itt a vizsgálat tárgya, hogy mely tények, sajátosságok szükségesek per létrejöttéhez és melyek azok, amelyek akadályozzák azt, vagyis mik a per előfeltételei, majd a peralapító cselekmények, amelyek a pert létrehozzák, meglapítják, végül amelyek által a per lefolyik. [7]

A Tc. rendszertana ezeket a dogmatikai tagolásokat nem tartalmazza. Egységesen a harmadik az „Eljárás az elsőfolyamodású bíróságok előtt” elnevezésű címben tárgyalja a bemutatni kívánt szabályokat. A Tc. felépítése az időbeli linearitáson alapul, kivételt képez ez alól a keresetlevél és a kereset részbeni együttes szabályozása.

E három szempont figyelembevételével és vegyítésével, nézetünk szerint három külön egységre osztható a Tc. elsőfokú eljárásra vonatkozó szabályanyaga. Elsőként a *peralapítást előkészítő cselekmények*, így a keresetlevél, az idézés és a felhívás a kereset előterjesztésére. Másodikként a peralapító cselekmények, így kereset, az alpereshez intézett parancs, és a perbebocsátkozás, vagyis a tulajdonképpeni *perfelvétel*. Harmadikként a per lefolyása, az *érdemleges tárgyalás*. A három önálló, de mégis szervesen összekapcsolódó kérdéskör vizsgálata közül jelen tanulmány a peralapítás vizsgálatát végzi el. A kifejtettek mindvégig az elsőfokú törvényszék előtti eljárásra vonatkozó szabályanyagot tárgyalják. A járásbírói eljárásra vonatkozó eltérő szabályok tárgyalását a tanulmány nem teszi meg. Fontos megjegyezni továbbá, hogy az egyes perbeli cselekményekhez kapcsolódhatnak mind magánjogi, mind perjogi hatályok. Jelen tanulmány ezek közül a perjogi hatályokat vizsgálja.

A keresethez kapcsolódóan külön kell szólni a mulasztási ítéletről. Bár a Tc. önállóan külön fejezetben tárgyalja, a peralapítás során kiemelt jelentősége van a perfelvételi tárgyalás elmulasztására vonatkozó rendelkezéseknek. Továbbá a kereset cím alatt kerül elhelyezésre a perelhárítás körüli eljárás, vagyis a pergátló kifogások és azok elintézésének kérdése. Ennek indoka, hogy a Tc. linearitását követve ezek vizsgálata a kereset előterjesztését követően történik a perben. Önálló fejezetcímet nem kap, mert ezáltal megtörné a fentebb ismertetett dogmatikai beosztást. Ezt követően tárgyaljuk a parancsot az alpereshez nyilatkozásra, valamint a peralapítás utolsó cselekményét a perbebocsátkozást. Végül a perbebocsátkozás két – véleményünk szerint – legfontosabb perjogi hatását, a keresettől, illetve a pertől való elállás és a keresetváltogatás szabályainak a perbebocsátkozással összefüggő kérdéseit vizsgáljuk.

2 A kereset (129. § 3. bekezdés)

A kereset a felperes indokolt kérelme a bírósághoz, az iránt, hogy a felek cselekvését egy bizonyos magánjogi viszony tekintetében határozza meg.^[8] A kereset kezdeményezi a peralapítást.^[9] A Tc. Plósz Sándor által kidolgozott rendszere elkülönítette a keresetlevelet és a keresetet. Az idézőlevelet, mint iratot – mellyel az eljárás megindul – a Tc. keresetlevélnek nevezi, mert ez a fogalom egyezik a korábbi perrendtartásban bevett és elfogadott megnevezéssel.^[10] Tartalmát tekintve azonban pusztán előkészítő irat, ennek bizonyítéka, hogy a felperes az abban előadottakhoz a szóbeli tárgyaláson nincs.^[11] Ugyanis a szóbeliség elvén nyugvó perben szerkezetileg a szóbeli tárgyalásra tartozik a kereset előadása, enélkül a tárgyalás csonka, irány nélküli vitatkozás lenne.^[12] Nem áll ezzel ellentétben az, hogy az idézőlevél magában foglalja a keresetet, mely csak előzetes tájékoztatás.^[13] A keresetlevél

nem azonos a keresettel, ugyanis a szóbeliség elvének következtében kereset csak az lehet, amit a felperes a perfelvételi tárgyaláson szóban előad, vagy amire előszóval utal.^[14] Az idézőlevél – a fentebb kifejtettek szerint – magában foglalta a keresetet, de előkészítő irat jellege miatt ahhoz a felperes a szóbeli tárgyaláson nem volt kötve, ezáltal a peralapítás első és irányadó cselekménye a kereset.^[15]

2.1 A kereset előadása

„A perfelvételi határnapon felperes az idéző levélből vagy egy külön iratból (mert az idéző levélben közölt keresethez nincs kötve) felolvassa keresetét, melynek lényeges tartalmát az *érvényesíteni kívánt jog* és a *kérelem* előadása képezi.”^[16] A kereset a perfelvételi határnapon előkészítés nélkül is előadható.^[17] Előadása e kettősség (korábban azt az idézőlevélben előkészített vagy nem) miatt kétféleképpen történhet. Elsőként a felperes kijelenti, hogy az idézőlevélben foglaltakhoz ragaszkodik és azt fenntartja, egyéb keresetet nem kíván előterjeszteni. Ekkor elengedő a ragaszkodás, fenntartás kijelentése, ha a bíróság nem rendeli el a kereset ismertetését (178. §). A kereset előadása ekkor a fenntartási nyilatkozatból áll.^[18] E rendelkezés a szóbeliség elvével ellentétben megengedte, hogy a felperes irat tartalmára hivatkozzon. Pap József szerint ez helytelen, a kereset előadásának mindig szóbelinek kellene lennie, az arra való hivatkozás, hogy a bíróság ismeri a keresetet nem fogadható el.^[19] Második megoldás, ha felperes el akar térni az idézőlevélben közöltektől, ekkor szóban előadja keresetét és azt köteles a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelni írásban.^[20] Ez azt jelenti, hogy a felperes az idézési kérelmében foglaltaktól teljesen eltérő, új, „előkészítetlen” keresetet is előadhat. A kereset szóbeli előadása nélkül azonban nem lehet az ügyet érdemben tárgyalni és eldönteni, ez következik a keresetlevél előkészítő irat jellegéből,^[21] a keresetlevél alapján nincs érdemleges eljárás.^[22] Az előadás vagy arra való hivatkozás által válik keresetté az, ami a keresetlevélben közölve volt.^[23]

2.2 A kereset tartalma

Nem szükséges a kereset indokolása, elegendő annak előadása, az alperessel való szóbeli közlése, indokolása már érdemi (tartalmi) kérdés, mely az érdemi tárgyalásra tartozik.^[24]

Ezen előadás során a Tc. szerint az *érvényesítendő jogot* kell előadni és az ehhez kapcsolódó *határozott kérelmet*, valamint a *tényeket*, amelyből a keresetét a felperes származtatja és az alapjául szolgáló *bizonyítékokat* (129. § 3. pont). Nem kell azonban pontos jogszabályi helyet megjelölni vagy konkrét paragrafust, elegendő ha a kereset egész tartalmából megállapítható.^[25] Fövenyessy Lajos szerint a kereset tényállításból, jogállításból és

kérelemből áll. A tényállítás a jogalapító tények és a bizonyítékok, a jogállítás a jogszabálynak a felhívása, amelyre támaszkodik, a kérelem pedig szabatos előadása annak, amit akarunk.^[26]

A Gaár Vilmos kommentárja szerint a keresetlevél lényeges kelléke a jog megjelölése, melyet a felperes érvényesíteni akar. Nem szükséges a tényeket megjelölni és a bizonyítékokat sem szükséges csatolni. A jogot nem kell pontos jogszabályhelyként megjelölni, elegendő, ha a kereset egész tartalmából kitűnik.^[27] A miniszteri indokolás ugyanezen az állásponton van. A pontos jogszabályhely „nyomasztó formalizmust” idéz elő a perben. A jogállítás a kereset egész tartalmából ki kell, hogy tűnjön, mert ez határozza meg azon eljárási kereteket, melyen belül a bíróságnak döntenie kell. Illetve a jog megváltoztatása az alperes perbebocsátkozása után már nem lehetséges, azonban e jog alátámasztására új tények, bizonyítékok szabadon felhozhatók.^[28]

Magyary Géza szerint a jogállítás és a felhozandó tények nem állnak egymással konjunktív viszonyban, elegendő ha a felperes általában jelöli meg a jogot, de azt mely tényekből származtatja már azt nem kell kifejtene. Igaz ez fordítva is, ha a felperes csak a tényeket közli, ám jogállítást kifejezetten nem tesz, a kérelem alkalmas az idézés kibocsátására. Utóbbi esetben a felperes már a szóbeli tárgyalást is valamelyest előkészíti, ezért ekkor jár el helyesebben.^[29]

Plósz Sándor eredeti gondolata szerint:

a jogot individualizálni kell, mert csak egy meghatározott jog lehet a pernek tárgya, csak e felől lehet ítéletet hozni és csak e felől emelkedhetik az ítélet jogerőre. Ha a jog nincs individualizálva, a pernek nincsen tárgya és célja és az létre sem jöhet. Ellenben nem szükséges a keresetet substantiálni, azaz nem szükséges a jogot tényalapjára felbontani és igazolni. Ez az érdemleges tárgyalásra tartozik. Ha ott a jog igazolása szükséges és elő nem adatik, a felperest keresetével elutasítják, de érdemben utasítják el.^[30]

Az individualizáció lényege, hogy a felperes annyit adjon elő a keresetben, amennyi szükséges ahhoz, hogy a benne érvényesített jog minden más jogtól megkülönböztethető legyen. Ezzel ellentétben (vagyis inkább ezzel párhuzamosan) a szubsztanciálás elve szerint a keresetben minden tényt részletesen elő kell adni.^[31] Magyary Géza szerint helyes az

individualizálás elvének alkalmazása, azonban azt a Tc. „túlhajtja, mikor még ezt sem tartja szükségesnek s megelégszik egyszerűen a jog műnevi megjelölésével.”^[32] Földes István szerint a felperes vagylagosan választhatja a jog alakszerű megjelölését vagy az erre utaló tényállás előadását. Ez utóbbi esetben elengedő annyit előadnia, amiből kiderül, hogy milyen jogot kíván érvényesíteni. Elengedő a jog individualizációja, nem szükséges a tényállás kimerítő előadásával szubsztanciálni azt.^[33]

2.3 A mulasztási ítélet (440. §)

A Tc. a mulasztást önállóan a XVIII. fejezetben tárgyalja, azon belül is külön szabályozza az alperes perfelvétel körüli mulasztását és annak esetleges szankcióját a *mulasztási ítéletet*. A pert, mint lineáris eljárási cselekmények láncolatát vizsgálva a mulasztási ítélet az eljárásban a kereset előterjesztését követően alkalmazható. A mulasztási ítélettel, másnéven makacssági ítélettel a mulasztó alperessel szemben szankcióként a felperes nem vitatott jogát ítélettel állapítja meg a bíróság.^[34] Makacssági ítélet csak a perfelvételi szakban hozható az alperes ellen.^[35] Ha a perfelvételi határnapot a felperes mulasztja el az alperes kérheti költségeinek a megtérítését, valamint az idézés feloldását.^[36] A felperes mulasztása esetén nem hozható ítélet, mert nincs kereset. A keresetet a Tc. szerint a felperes a perfelvételi tárgyaláson terjeszti elő, amennyiben nem jelenik meg úgy csak idézés volt, ezért ennek feloldását kérheti az alperes.^[37] A felperesnek a kereset előterjesztése megengedett és nem kötelességszerű perbeli cselekménye. Az alperes perbebocsátkozása ellenben kötelességszerű magatartás. „Ebből azonban az is következik, hogy a felperes ellen, midőn ez a peralapítás első cselekményét, a keresetet mulasztja el előterjeszteni, nem alkalmazhatók ugyanolyan természetű következmények, mint az alperes ellen, midőn ez a peralapítás befejező cselekményét, a perbe bocsátkozást mulasztja el. Mert senki ellen nem lehet kényszerrel gyakorolni amiatt, hogy jogát nem érvényesíti.”^[38] A felperes mulasztásának további tárgyalásától eltekintünk, az alperes mulasztását fejtjük ki.

Ha a perfelvételi határnapot az alperes mulasztja el, őt a felperes kérelmére, a kereseti kérelemhez képest, ítélettel el kell marasztalni (440. §). Ugyanígy értékelendő, ha az alperes megjelenik, ám nem kíván perbe bocsátkozni és ellenkérelmet nem terjeszt elő.^[39] Azzal, hogy az alperes perbebocsátkozása is peralapító cselekmény előáll az a helyzet, hogy ha ezt megtagadja, ezzel megghiúsíthatja a per létrejöttét és a felperes elesik az igényétől. E mulasztás szankcionálására két lehetséges álláspont létezik. Egyik, szerint a felperes csak akkor lesz pernyertes, ha bizonyítja a keresetében foglaltakat. A másik, ha a bíróság a felperes kereseti állításait valóban fogadja el és e szerint ítélt.^[40] A Tc. a második álláspontot fogadja el. A bíróságnak tehát ez esetben nem kell vizsgálnia a kereseti jog és

tényelőadásokat, hanem azokhoz képest kell ítéletet hoznia, de ez nem jelenti azt, hogy a bíróság „a kérelemnek vakon helyt ad.”^[41] A bíróság végzéssel megtagadja a mulasztás következményeinek a kimondását ha hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény miatt az eljárás megszüntetésének esete forog fenn; a megjelent fél a hivatalból figyelembe veendő körülmények tekintetében a szükséges bizonyítékokat nem adja elő; ha a perfelvételi határnapon előadott kereset a meg nem jelent alperessel még nem volt közölve, illetve, ha a kereseti kérelem a közölt kereset tartalma szerint nincs megalapítva. (443. §)

2.4 A pergátló kifogások (180. §)

A pergátló kifogás szintén nem peralapító cselekmények, hanem az alperes perelhárító, alaki kifogásai vagy hivatalból figyelembe veendő körülmények. Tárgyalásuk a per szerkezetének vizsgálatakor elengedhetetlen. Időbelileg a kereset előadását követően van helye a perfelvétel során, ezért a kereset cím alatt helyeztük el. A pergátló körülmények vizsgálata a plószai rendszerben egy önálló perszakot kapott, a perfelvételt. Ha e rendszert meg akarjuk érteni, és vizsgálni, akkor szükséges a pergátló körülményekre kitérni. Ahhoz, hogy a per, mint jogviszony létrejöheszen, szükségesek annak a törvényi előfeltételei.^[42]

Magyary szerint a per létrejöttét két oldalról gátolhatják meg bizonyos tények, körülmények, egyrészt azok léte (perfüggőség), másrészt azok hiánya (hatáskör, illetékesség). Ezeket a körülményeket nevezi a Tc. pergátló kifogásnak. Magyary Géza szerint azonban ezek valójában helyes elnevezés szerint *pergátló körülmények*. E megfogalmazás jobban fejezi ki azt, hogy nemcsak azok a perakadályok tárgyalandók, melyek az alperes kifogása folytán hoz fel, hanem a hivatalból vizsgálándók is.^[43] A Tc. 180. § taxatív felsorolja pergátló kifogásokat, melyek a következők:

1.) hogy a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozik a polgári peruttra, vagy hogy külön eljárásnak van fenntartva; 2. hogy törvény szerint a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie; 3. hogy a per nem tartozik a bíróság hatáskörébe, vagy hogy a bíróság nem illetékes; 4. hogy az ügyben választott bíróságnak kell eljárni; 5. a perfüggőség kifogása (147. §); 6. hogy a felek valamelyikének nincs perképessége, illetőleg hogy törvényes képviselője mellőzve van vagy nincsen igazolva; 7. hogy a felperes a megelőző eljárásnak a 186. és a 439. § alapján megállapított költségét a törvény értelmében meg nem térítette; 8. hogy a felperes a perköltségre nézve biztosítékot nem adott (124-128. §).

A pergátló kifogásokat Fabinyi Tihamár két csoportra bontja. A három legalapvetőbb feltétel az alkalmas pertárgy, a hatáskör és illetékesség, valamint a perképes felek [180. § 1., 2., 3., 6.], a perelőfeltételek, a továbbiak nevezetesen a választottbírói szerződés léte, perfüggőség, megelőző eljárás költségének megtérítése, valamint perköltségbiztosíték hiánya pedig perakadály.^[44] Gaár Vilmos felsorolásában a per létrejöttének feltételei közé tartozik a felek perképessége, perbeli cselekvőképessége vagy törvényes képviselőjük, a hatáskör és illetékesség, a perfüggőség hiánya, ügyvédi képviselő (ha szükséges), illetve a Tc.-ben írt egyéb feltételek.^[45]

2.4.1 A pergátló kifogások tárgyalása és eldöntése (181-182. §)

E körülményeket a bíróság hivatalból megvizsgálja, még az idézés kibocsátása előtt.^[46] Ha a bíróság nem észlelt ilyet kibocsátja az idézést, majd a perfelvételi tárgyaláson az alperes az ellenkérelmének előterjesztését megelőzően hivatkozhat e körülményekre. Ezen alperesi cselekmény a *pergátló kifogás*, mely a „voltaképpen egy vagy több perelőfeltétel hiányának a perfelvételi határnapon az alperesi perbebocsátkozás előtt való érvényesítése.”^[47] Pap József definíciója szerint a pergátló kifogás egy olyan kifogás melynek célja azt kimutatni, hogy a per létrejöttének előfeltételei nem állnak fenn, így perről nem lehet szó, nem történhet meg az alperesi perbebocsátkozás. A pergátló kifogások a kereseti jogot, a vitás jogviszonyt nem érintik.^[48] A pergátló körülmények tárgyalása a perakadályok fennállásának, a perelőfeltételek hiányának, illetve a per keletkezését gátló tények létének a kiderítéséből áll, e vizsgálatnak és az ezekre vonatkozó bizonyításnak nincs kihatása a per érdemére.^[49] A perfelvételi tárgyaláson az alperes a felperes által előadott keresetre elsőként előadja esetleges pergátló kifogásait.^[50] Tóth Károly szerint az alperes perjogi védekezése a pergátló kifogások előterjesztése.^[51]

A pergátló kifogások nyomban, az ügy érdemétől elkülönítve tárgyalandók és ítélettel döntendők el (181. §). Az alperes együttesen köteles felhozni a kereset előterjesztése után, de még ellenkérelmének előterjesztését megelőzően. Magyary Géza szerint e rendelkezés két kiegészítést igényel. Egyrészt a perakadály tárgyalható folytatólagos (perfelvételi) tárgyaláson, ekkor a bíróság egyúttal erre a határnapra kitűzheti az érdemleges tárgyalást is. Másrészt a per érdemével együtt tárgyalandók, ha a bíróság a per bármely szakában figyelembe veendő pergátló körülményt észlel a perbebocsátkozás után.^[52] A perbebocsátkozás után két esetben van lehetőség ezek előterjesztésére, egyrészt ha olyan akadályra vonatkozik, melyet a bíróságnak hivatalból is a per egésze során figyelembe kell

vennie, másrészt ha az alperes a kifogás utólagos előterjesztésekor valószínűsíti, hogy a kifogást korábban önhibáján kívül nem érvényesíthette.^[53] A pergátló körülmények fennállásának következménye az 1.) – 5.) pontokban megjelölt esetekben a per megszüntetése, egyéb esetekben hiánypótlás (kiegészítés) elrendelése.^[54] A kiegészítéssel orvosolható hiányok a felperes által a megelőző eljárás költségeinek a megtérítése, a perköltségbiztosíték letétele, a perbeli cselekvőképesség hiánya és az ügyvédi képviselő hiánya.^[55]

A bíróság a törvényszéki eljárásban önálló *ítélettel* – a felperesi ügyvédi maghatalmazás kivételével, melyet végzéssel mond ki – bírálja el a perakadályokat.^[56] Az ítéleti határozati forma következménye, hogy önálló fellebbezésnek és felülvizsgálatnak van helye ellene. Pap József szerint a pergátló kifogások elintézését követően a fellebbvitelt amennyiben lehet korlátozni kell. A pergátló kifogásoknak helyt adó és ezáltal eljárást megszüntető döntésnél engedne fellebbvitelt.^[57] Az ítélettel való eldöntést a plózi érvelés szerint egyrészt a kérdés fontossága indokolja, valamint, hogy a pergátló kifogások eldöntése során is tényállást kell megállapítani, akár csak a per érdemében hozott ítéletnél.^[58] Másodsorban a praktikum az ami az ítélet mellett szól. Ha végzés formájában születne ez a határozat, akkor a végzés elleni fellebbezés szabályanyagát kellene számos kivétellel kiegészíteni. Továbbá azzal előállna az a helyzet, hogy egy olyan határozat kerülne a perrendbe, mely ítélet jellegével bír, csak a neve végzés.^[59] Földes István szerint a pergátló kifogások eldöntése nem jelent az ügy érdemében való döntést, ezért a bíróságnak tulajdonképpen végzéssel kellene eldöntenie azokat, de a Tc. a döntés nagy jelentőségére tekintettel úgy rendelkezik, hogy mégis ítélettel kell eldönteni.^[60] A Tc. szerint a törvényszéki eljárásban a bíróság az ellenfél kérelmére a pergátló kifogások elvetése esetén az ítélet jogerőre emlékeztetésére tekintet nélkül folytatja az eljárását (181. § 3. bek.).

3 A parancs az alpereshez nyilatkozásra

Magyary Géza szerint a második *esetleges* peralapító cselekmény a bíróság alpereshez intézett parancs a keresetre való nyilatkozás iránt. E cselekmény esetlegessége abban áll, hogy az alperes rendszerint felszólítás nélkül, maga nyilatkozik a keresetre.^[61] A parancs fontosságát Magyary Géza abban látja, hogy az esetleges mulasztás következményei csak akkor mondhatók ki, az ellenfél tényállítására vagy okiratára teendő nyilatkozat csak akkor tekinthető elmulasztottnak, ha a felet a nyilatkozat megtételére az elnök vagy a bíróság valamelyik tagja felszólította (225. §). E rendelkezés irányadó a keresetre való nyilatkozásra is.^[62] Az alperes a parancs ellenére sem lesz köteles perbe bocsátkozni, de akkor ennek

vállalnia kell perjogi következményeit.

4 A perbebocsátkozás (185. §)

A perbebocsátkozás az alperes nyilatkozata a kereset tényalapjára és ennek jogi hatásaira, melyben az alperes beismer, tagad, vagy csak a tényalap jogi hatásait tagadja.^[63] A kereset, mint a felperesi jogállítás és az alperes perbebocsátkozása mint ezen állított jog tagadása együttesen hozzák létre a pert, ez a felek közti vitapont, a kontradikció, mely a *litis contestatio*.^[64] Tóth Károly szerint e két irat hozza létre a felek közti kontradikciót, a peres eljárás alapját. Amíg a pergátló kifogás előterjesztése a perjogi védekezés, addig az alperesi (érdemi) ellenkérelem a magánjogi védekezés, a perfelvétel.^[65] A magánjogi kérdések eldöntése az érdemi tárgyalásra tartozik, azonban az alperes ellenkérelme konstatálja azt, hogy a felek között van magánjogi vita, melyet az érdemi tárgyaláson kell eldönteni. Az *érdemleges* jelző Tóth Károly szerint arra vonatkozik, hogy ez az alperesi eljárási cselekmény a perben a felperes által érvényesítendő magánjogra vonatkozik.^[66]

4.1 A perbebocsátkozás előadása és indokolása

„Amint felperes keresetét csak a jog megnevezésével és a kereseti kérelem előterjesztésével tartozik előadni és az indokolás mellőzendő, úgy alperes is ellenkérelmét indokolás nélkül tartozik előterjeszteni.^[67] „Ép úgy, mint a felperes a keresetet iratba foglalva köteles becsatolni, az alperes is írásban a jegyzőkönyvhöz mellékelni köteles ellenkérelmét. A peralapítás fontossága ezt az alakiságot megköveteli.”^[68] Az alperes ellenkérelme a felperes keresetére adott válasz, ehhez mérten annak tartalmi és alaki ellenpárja. Ezért, ahogy a keresetet is szóban kell előterjeszteni, de írásban a tárgyalási jegyzőkönyvhöz kell mellékelni, így az ellenkérelmet is szóban kell előterjeszteni, majd a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelni. Ezen forma elmulasztása esetén az ellenkérelem nem vehető figyelembe. Az elismerésre nem vonatkozik ez az alakiság (185. §).^[69]

Az alperesnek a perbe bocsátkozáshoz elegendő a fentebb kifejtett cselekményeket megtennie, azokat nem kell indokolnia és részletesen kifejtenie. Ellenkérelmének indokai már érdemi kérdések volnának. Ezért azok már a per érdemének kérdésköréhez tartoznak, amely a perfelvétel keretein túlmenne. A perfelvétel az alperes perbe bocsátkozása által elérte a célját, a bíróság ezt követően kitűzi az érdemi tárgyalás határnapját.^[70]

Alföldy Ede 1920-ban írt cikkében megfogalmazott véleménye szerint az ellenkérelem írásba foglalása üres formáság, és szükségtelen formalizmust okoz. Az írásbeli ellenkérelmek jelentős része nem egyéb mint sablon, mely a kereset elutasítására irányul.^[71] Vitatja az ellenkérelem felolvasásának szükségességét is, szerinte az egyszerű ellenkérelmet felolvasni szintén csak formalitás, a bonyolultabb esetén pedig elengedő lenne írásban előterjeszteni azt.^[72] Megjegyzendő, hogy a szóbeliség elvével nem egyeztethető össze ez az érvelés. A perrend logikájából és szabályozásából egyértelműen kitűnik, hogy milyen körülmények között lehet az iratok tartalmára hivatkozni. Az érvelésben foglalt nézetet azzal lehetne teljessé tenni, ha egy kiegészítő szabály megengedné az alperesnek, hogy ellenkérelmét csak írásban terjessze elő és az így is a peranyag részévé válhatna, illetve ha – ahogy a kereset előadásánál – itt is megengedné a Tc. az iratra való hivatkozást. Pap József nagy előnyként tekint arra a rendelkezésre, mely szerint a perbebecsátkozásnak kifejezettnek, kétséget kizárónak kell lennie.^[73] Ezzel szemben Oberschall Adolf szerint az érdemleges ellenkérelem előterjesztése szükségtelen formalizmus és még kevésbé szükséges, hogy azt az alperes írásból olvassa fel.^[74]

4.2 A perbebecsátkozás perjogi hatásai

Az alperes ellenkérelme a *cezúra*, permetszés, mely különválasztja a perfelvételi és az érdemleges tárgyalást. Célja, hogy a tárgyalás kezdetén meg legyen állapítva, hogy a felek között mi képezi a vitát, mely keretek között kell a bíróságnak döntenie.^[75] Magyary Géza szerint a *cezúra* lényege, hogy ezzel a peralapítás be van fejezve, azaz véglegesen meg van állapítva, mi képezi az elbírálás tárgyát.^[76] A *cezúranak* kiemelt szerepe van a per szerkezetének megteremtésében. „Ha a törvény a felekre bízta, hogy mit kérjenek és minő tények alapján és hogy a kérelmekre miként nyilatkozzanak: akkor meg kell határozni azt az időpontot is a meddig ezt tenniük szabad, illetve kell, mert máskülönben az elbírálás anyaga véglegesen soha sem volna megállapítva, a mi magát az elbírálást is lehetetlenné tenné.”^[77] Domján Lajos megállapítása szerint az alperesi ellenkérelem képezi a zárkövet az első (perfelvételi) szaknak, mintegy kifejezve azt, hogy a peralapítás végbement.^[78] Földes István szerint a perfelvételi *cezúra* célja, hogy perek „megrostáltassanak” és csak azokban történjen előkészítés, amely nem fejeződött be a perfelvételi határnapon.^[79]

Az alperes perbebecsátkozásához, mint peralapító cselekményhez a per szerkezetének szempontjából is fontos perjogi hatások kapcsolódnak, melyek a következők: lezárul a perfelvétel, véglegesen megállapításra kerül, hogy a felek között mi képezi az elbírálás tárgyát^[80]; megnyílik az érdemi tárgyalás előkészítése, a per a következő létszakába kerül; a felperes csak az alperes hozzájárulásával módosíthatja a keresetét; a keresetváltoztatás

tilalma mellett érvényesül az is, hogy inentől a felperes csupán az alperes beleegyezésével, egyoldalúan nem állhat el a pertől^[81]; az alperes ettől kezdve (a két fentebb részletezett kivételtől eltekintve) nem hozhat fel pergátló kifogásokat; az alperest az igazmondás kötelezettsége terheli; az alperes viszontkeresetet indíthat a felperes ellen ugyanazon bíróság előtt^[82]; a felperes köteles nyilatkozni az alperes nyilatkozataira; a határnap elmulasztásához más következményeket fűz a Tc.^[83]

A következőkben a perbebocsátkozás véleményünk szerint két legfontosabb – keresettől, illetve a pertől való elállás és a keresetváltoztatásra gyakorolt – hatását vizsgáljuk. Ezeket összefoglalóan Magyary Géza akként írja le, hogy a felperes köteles a peralapítás után a *perben megmaradni*, mely megmaradás vonatkozik egyrészt arra, hogy a felperes keresetét egyoldalúan nem vonhatja vissza, tehát a pertől nem állhat el, másrészt keresetét nem változtathatja meg, azaz nem bír jogi hatállyal az egyoldalú nyilatkozata.^[84]

4.2.1 A keresettől, illetve a pertől való elállás (186-187. §)^[85]

Alapvető különbség van aközött, hogy a felperes a keresetétől a per melyik stádiumában áll el, illetve ez az alperes jelenlétében vagy távollétében történik. Az időpontra az alperes perbebocsátkozása az irányadó. A felperes az alperes perbebocsátkozása előtt szabadon, azt követően azonban csak az alperes beleegyezésével állhat el keresetétől. Ezekhez más és más joghatályok kapcsolódnak.^[86] Az alperes jelenlétére vonatkozóan, pedig az a kérdés, hogy a meg nem jelent alperessel hogyan lesz közölve az elállás, illetve ehhez milyen további következmények fűződnek. A gyakorlatban előforduló esetek mindegyikét a jogalkotó nem szabályozta. Természetes, hogy nem tartalmaz minden eshetőségre rendelkezést a perrend, mert akkor túl részletező lenne a jogszabály és akkor sem lehetne számba venni a felmerülő variációkat.^[87] A következőkben a legtipikusabb eseteket írjuk le, illetve az azokkal kapcsolatban felhozott érveket, megoldásokat mutatjuk be. A 186. §-ban szabályozott esetek az alperes perbebocsátkozása előtti időre esnek, ezért a perrend erre az elállásra a *keresettől való elállás* terminológiát használja. Az alperes perbebocsátkozásával a peralapítás befejeződik, ezért az ezt követő elállásra a *pertől való elállás* a helyes terminológia, melyet a Tc. is követ. A perrend alap gondolata, hogy a perbebocsátkozás után a felperes már nem egyedüli ura a pernek, ezért teszi függővé az elállás hatályosságát az alperes beleegyezésétől.^[88]

Az alperes perbebocsátkozása előtt tehát a felperes szabadon elállhat keresetétől, mely a perfelvételi határnapon szóban, azon kívül pedig írásban közlendő az alperessel (186. §). Az elállás következménye, hogy a keresetlevél benyújtásához fűzött perjogi hatályok

elenyésznek.^[89] További következmény, hogy az alperes nem köteles túrni a felperes ezen cselekményét. Számára megnyílik a lehetőség, hogy egyrészt kérje a felmerült költségeinek a megtérítését, másodrészt a felperes újabb perindításakor a perbebocsátkozást mindaddig megtagadja, amíg a felperes az előző eljárás költségeit nem térítette meg, harmadrészt joga nyílik arra, hogy a felperes által perbe vitt jog fenn nem állása iránt keresetet indítson.^[90]

Az alperes perbebocsátkozása előtti elállására időbelileg több eshetőség képzelhető el, melyhez szintén más és más perjogi következmények fűződnek. Ezeket időrendi sorrendben tárgyalva az első, ha a felperes a keresetétől a bírósághoz történő benyújtás után, de annak elintézése és alperessel való közlése előtt áll el. Ennek következménye, mivel az alperes nem is értesült a perindítási szándékról, illetve neki semmilyen költsége nem merült fel és nem élhet a 186. § adta jogaival, az eljárás megszüntetése.^[91] Második eshetőség, ha a keresetlevél alperessel történt közlését követően, de még a perfelvételi tárgyalás előtt áll el. Ekkor, az alperes kérheti az eljárással kapcsolatban felmerült költségeinek a megtérítését (pl: peres képviselőhöz kapcsolódó ügyvédi díj, okiratbeszerzés). A felperes ekkor ugyan elállhat a keresetétől az alperes beleegyezése nélkül, de a perfelvételi határnapot csak az alperes beleegyezésével lehet hatályon kívül helyezni, ennek indoka a költségmegtérítés iránti igény előterjeszhetősége.^[92] Antal József szerint, ha az elállás a perfelvételi tárgyalás előtt, de annak kitűzése után történik, akkor az alperest erről értesíteni kell azzal a felhívással, hogy amennyiben a határnapig nem nyilatkozik az elállásba beleegyezik és egyéb jogot nem kíván gyakorolni.^[93] Harmadik, ha a perfelvételi tárgyaláson, de még az alperes perbebocsátkozása előtt szóban jelenti be az elállását a felperes. Ekkor, ha az alperes nem kíván élni a 186. § adta jogaival az eljárást végzéssel meg kell szüntetni, ha azonban megállapítási keresetet támaszt a felperessel szemben a jog fenn nem állásának megállapítása érdekében, akkor az ügy tovább tárgyalandó majd eldöntendő.^[94]

A perfelvételi tárgyaláson az alperes meg nem jelenése esetére több javaslatot dolgozott ki a tudomány, arra hogy az alperessel miként legyen közölve az elállás, illetve jogai ne sérüljenek, hogyan hidalhatók át a perrend által nyitottan hagyott kérdések. Borsos Endre szerint ha az alperes nem jelent meg a perfelvételi határnapon, akkor az eljárás szünetel. Ennek indoka, hogy csak ebben az esetben nem sérülnek az alperes jogai, vagyis élhet a fentebb leírt eszközök valamelyikével. Ekkor a Tc. 446. §-át hívná életre, mely szerint a felperes olyannak tekintendő, mint aki az ügy tárgyalását nem kívánja, az alperes pedig nem jelent meg, ezért a per szünetel. Gutfreund Sámuel szerint azonban a perrend fogalmazásából az olvasható ki, hogy az írásban (perfelvételi határnapon kívül megtett) előadott elállást közölni kell az alperessel, a szóban előadott elállást nem, valamint mivel az alperes hozzájárulásától nem függ az elállás hatályossága, így ha az alperes a perfelvételi

határnapot elmulasztja a per akkor is megszüntetendő.^[95] Azzal, hogy az alperes nem jelenik meg azt kockáztatja, hogy a vele közölt kereset vonatkozásában a bíróság őt marasztalhatja, valamint – indoka szerint – ekkor az alperes annak is tudatában van, hogy a felperes a keresetétől el is állhat. Ezzel a magatartással vélelmezhető, hogy egyébként az elállást nem vitatja, és a 186. § adta jogaival nem kíván élni.^[96] Az alperesre ez a megoldás azért sem hátrányos, mert a felperes által perbe hívott jog fenn nem álltának megállapítása érdekében az alperesnek jogában áll önálló keresetet, külön pert is indítani, nem csak e perben érvényesítheti e jogát. A szünetelésre helyezkedő álláspontot továbbá azzal az indokkal is támadja, hogy az elállás bejelentésével a perindítás jogi hatályai ipso iure megszűnnek.^[97] Borsos Endre viszontválaszában elismeri azt, hogy ha az alperes nem jelenik meg, akkor úgy tekintendő, hogy a keresetet nem vitatja. Ez a vélelem azonban azon alapszik, hogy a kereset vele közölve lett, ellenben az elállás ameddig nem lett közölve az alperessel, addig nem vélelmezhető ugyanez.^[98]

Áttérve a perbebocsátkozás utáni felperesi pertől való elállásra, e körben közös pont, hogy az elálláshoz szükséges az alperes beleegyezése.^[99] Ennek megadásával az elállás hatályossá válik, az eljárás megszűnik. A beleegyezés hiányában a felperesi elállás a tárgyalás elmulasztásának tekintendő (187. § 2. bek.). Ekkor, ha a felperes nem folytatja a pert, akkor rá a mulasztás következményei állnak be, ha az alperes nem kívánja a per folytatását, akkor az eljárás szünetel. A meg nem engedett elállás nem vehető figyelembe (hatálytalan), így a bíróság az ügy állása szerint annak érdekében ítélettel köteles határozni.^[100] Ha a felperes az elállással összefüggésben megtagadja a további tényállításokat és nem kívánja a bizonyítás lefolytatását, nem ajánl fel bizonyítékot, akkor a bíróság elutasítja a keresetet. Borsos Endre szerint azonban, ha a bizonyítási eljárás közepén vagy lefolytatása után áll el a felperes, előfordulhat az, hogy az elállás ellenére a bíróság keresetének helyt adhat.^[101] Ugyanis ekkor a hatálytalan elállás (beleegyezés nélküli), mint mulasztás nem menti fel a bíróságot a bizonyítás eredményének mérlegelésétől.^[102] Gutreund Sámuel ellenvéleménye szerint azonban a perrend és a miniszteri indokolásból teljességgel más olvasható ki. Érvelésének alapja a perrend 394. §-a, mely szerint a *marasztalás a kérelmen túl nem terjeszkedhet*. Ennek eredményeként teljességgel kizárt, hogy a bíróság a felperes kérelmétől történt elállás után marasztaló ítéletet hozzon. Az, hogy beleegyezés hiányában nem vehető figyelembe az elállás nem azt jelenti, hogy a bíróság marasztaló ítéletet hozhat, hanem azt, hogy a bíróság az elállást nem végzéssel mondja ki hanem érdemben, ítélettel utasítja el a keresetet, aminek a következménye, hogy a felperes ugyanazon jog iránt újabb keresetet nem indíthat.^[103] A tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezménye, hogy az összes perbeli cselekmény elmulasztottnak tekintendő, így sem az eddigi, nem további cselekmények nem vehetők figyelembe.^[104]

Borsos Endre a felhozott 394. § rendelkezéseit és a marasztalási kérelemmel kapcsolatos előbb bemutatott álláspontot viszontválaszában azzal cáfolja, hogy a beleegyezés nélküli elállás a perrend szerint hatálytalan, figyelembe nem vehető, amiből „a contrario következik, hogy a kereseti kérelmet fennállónak kell tekinteni, tehát épen a [Tc.] 394. §-a alapján kell afelett határozni.”^[105] Antal József szintén erre az álláspontra helyezkedik és azt állítja, hogy ami nincs (beleegyezés nélküli elállás ilyennek tekintendő), annak nem lehet perjogi hatása és ha az alperes jelen van és folytatni kívánja a tárgyalást, akkor érdemi döntést kell hozni.^[106]

Ha az alperes nem jelent meg az érdemi tárgyaláson az azt eredményezi, hogy nem tud a tárgyaláson beleegyezni vagy a beleegyezést megtagadni. Borsos Endre szerint ekkor az eljárás szünetel. A felperes ugyanis az elállással kifejezte, hogy nem kívánja az eljárást folytatni, az alperes azonban arra nem tudott reagálni, vagyis a pert nem lehet megszüntetni.^[107] Gutfreund Sámuel szerint viszont az alperes meg nem jelenése az elálláshoz való hozzájárulást jelenti, nézete szerint ezt a vélelmet lehet felállítani, ezért a per semmiképp nem szünetelhet.^[108] Borsos Endre viszontválaszában továbbra is kitart a szünetelés mellett, és a felhozott vélelmet tagadja, melynek szerinte nincs törvényes alapja. A vélelem felállítása oda vezetne, hogy megfosztaná az alperest a 186. §-ban biztosított jogaitól.^[109] A cikkírók érveit Antal József bírálja, szerinte mindkét álláspont a meg nem jelenés szankcionálását keresi, és erre állít fel fikciókat. Míg Borsos Endre a szünetelésben látja a megoldást, addig Gutfreund Sámuel a megszüntetésben.^[110] Antal József szerint azonban nem lehet elfogadni egyik álláspontot sem. A helyes megoldás az, hogy a meg nem jelent alperest írásban értesíteni kell az elálló nyilatkozatról és felhívást intézni hozzá, hogy reagálni tudjon.^[111]

4.2.2 A keresetváltogatás (188. §)

A 188. § rendelkezése szerint a felperes keresetét az alperes perbebocsátkozását követően nem változtathatja meg, előtte azonban bármikor jogában áll megváltoztatnia azt.^[112] A változtatás következményeit vizsgálva eltérő következmények fűződnek ahhoz, hogy az alperes megjelent-e a perfelvételi tárgyaláson. Amennyiben igen, úgy kérheti a tárgyalás elhalasztását (179. §), illetve a halasztás költségeinek a megtérítését (431. §). Amennyiben nem, úgy a megváltoztatott keresetet közölni kell az alperessel, ezért a mulasztás következményei vele szemben nem mondhatók ki, illetve a szükségtelen költségek viselése szintén a felperesre hárul.^[113]

Borsos Endre fontos dogmatikai ellentmondásra hívja fel a figyelmet. A keresetlevélben

(idézőlevél) közölt kereset csak akkor tekinthető keresetnek, ha azt a felperes a perfelvételi tárgyaláson előadta, illetve ha ahhoz ragaszkodott. Ezért, ha a felperes a keresetlevélről eltérő keresetet ad elő nem tekinthető keresetváltatásnak, mert tulajdonképpen nem is volt kereset. Keresetváltatásról csak a perfelvételi tárgyaláson előadott keresetet követően lehet beszélni, mely az érdemleges ellenkérelmet megelőzően szabadon, azt követően pedig az alperes beleegyezésével változtatható meg.^[114]

A keresetváltatás fogalmát a Tc. nem határozza meg, csupán némi negatív felsorolást, körülírást tartalmaz, hogy mik nem tekinthetők keresetváltatásnak.^[115] Gaár Vilmos szerint a keresetváltatás a Tc. hatálya alatt a keresettel *érvényesített jog* megváltoztatását jelenti.^[116] Lényege, hogy ebben az esetben új, más kereset áll elő. Borsos Endre szerint ahhoz, hogy más, az eredetivel eltérő kereset jöjjön létre a kereset lényeges kellékeit kell megváltoztatni, melyek szerinte – figyelembe véve a Tc. 129. §-át – a jogállítás, a határozott kérelem, és a tényállítások, melyeket a felperesnek legkésőbb a perfelvételi tárgyaláson elő kell terjesztenie.^[117] Magyary Géza szerint a keresetváltatás a pertől való minősített elállás, ekkor ugyanis a felperes az eredeti keresetét visszavonja, és helyébe mást tesz.^[118]

A keresetnek bizonyos *módosításai* azonban nem tekinthetők *keresetváltatásnak*, melyből következik, hogy a keresetmódosítás és változtatás eltérő fogalmak, amelyekhez eltérő következmények fűződnek.^[119] A módosításokat (mely megengedett és nem tekinthető keresetváltatásnak) a Tc. 188. § 1.-6. pontja sorolja fel, közös jellemzőjük, hogy a kereset azonosságát nem módosítják, nem áll elő új, más kereset.^[120] Ezek közül az 1. pont foglalkozik a kereseti *tényekre* vonatkozó módosítással. Az érvényesített jog a kereset alapjául szolgáló tényekből fakad, így e tények megváltoztatása, felcserélése keresetváltatás, ám ha az új tények azonos jogot támasztanak alá, az nem tekinthető keresetváltatásnak. Új tények tehát felhozhatók, pontosíthatók, ha azok nem eredményezik a jog megváltoztatását.^[121] „Természetes következménye ez a pont annak, hogy a perrendtartás az eshetőségi elvet – általánosságban – nem fogadja el. Ha a kifogások és a replikák a tárgyalás egész folyamában előadhatók, akkor a kereseti tények előadását sem lehet precludálni, feltéve, hogy azok nem vonják maguk után a kereseti jog megváltoztatását.”^[122]

5 Záró gondolatok

A tanulmány a Tc. elsőfokú eljárásának perfelvételi szakát mutatta be a bevezetőben kifejtett dogmatikai felosztást alapul véve három főbb címen keresztül. A plósi perszerkezet sajátossága, hogy a keresetlevelet és a keresetet különválasztotta és a kereset előadását a

perfelvételi tárgyalás keretében helyezte el. Ezzel előáll az a helyzet, hogy a keresetlevélben foglalt kereset csak előzetes tájékoztatásul szolgál, ahhoz a felperes nincs kötve. A perfelvétel tárgyalás kezdetén a felperes előadja keresetét, ez az első peralapító cselekmény. A per linearitását figyelembe véve ezt követően kerül sor az esetleges mulasztási eljárásra és a pergátló kifogások elintézésére, melyek szabályait a per szerkezetének bemutatásához szükséges mértékben a tanulmány ismertette. A következő eshetőleges peralapító cselekmény a Magyary Géza által hangsúlyozott bírói parancs az alpereshez a keresetre való nyilatkozás iránt. Ez a felhívás az esetleges mulasztás jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága miatt szükséges, az alperes önkéntes nyilatkozása esetén azonban elhagyható. A harmadik és egyben utolsó peralapító cselekmény az alperesi érdemi perbebocsátkozása, mely lezárja a perfelvételt és tulajdonképpen létrehozza a pert. A perbebocsátkozás szolgál perfelvételi és az érdemleges tárgyalás közti cezúraként, a per szempontjából is jelentős hatások fűződnek hozzá, melyeket fentebb felsoroltunk, majd ezek közül kettőt ki is fejtettünk. Az elállás és a keresetváltogatás szabályozásának ilyen részletes kifejtését – véleményünk szerint – az indokolta, hogy a peres eljárás lefolyása szempontjából a jogvita ténybeli és jogi kereteinek rögzítése az egyik kulcskérdés. A plósi perszerkezet és cezúra e két jogintézményre jelentős hatást gyakorol. A cezúra az ami tulajdonképpen – bár mint láttuk a ténybeli oldalt nem teljes mértékben – rögzíti a per anyagát. Összefoglalóan elmondható, hogy a perbebocsátkozás előtt a felperes az ura az eljárásnak az alperes beleegyezése nélkül szabadon elállhat vagy módosíthatja keresetét, utána azonban már az alperes beleegyezése köti.

Kulcsszavak

perfelvétel, peralapítás, Plósz Pp., perbebocsátkozás

Felhasznált irodalom

Alföldy Ede: A polgári perrendtartás egyszerűsítése. *Jogtudományi Közlöny*, 1920. 14. sz. [1.r.] 107-108.

Antal József: Elállás a pertől és a keresettől. *Jogtudományi Közlöny*, 1915. 29. sz. 323-325.

Borsos Endre: A keresettől való elállás szabályozása az új polgári perrendtartásban.

Jogtudományi Közlöny 1915. 10. sz. 121-123.

Borsos Endre: A keresetváltoztatás lényege és következményei. *Jogtudományi Közlöny*, 1917, 15. sz. 139-142.

Borsos Endre: Megjegyzések a pertől való elállásra. *Jogtudományi Közlöny*, 1915. 19. sz. 231-233.

Domján Lajos: A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának bírálata. Perfelvétel és előkészítés *A jog*, 1906, 27. sz. [7.r.] 205-206.

Fabinyi Tihamér: *Polgári perrendtartás törvénye és joggyakorlata*, 1. köt., Budapest, 1931. Grill Károly Könyvkiadóvállalata

Földes István – Fehérváry Jenő: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*, 2. kiad, Budapest, 1946, Grill Károly könyvkiadóvállalata

Fövenyessy Lajos: A szóbeli tárgyalás az új polgári perrendtartás szerint. *Jogtudományi Közlöny*. 1913. 19. sz. 164-166.

Gaár Vilmos: *A magyar polgári perrendtartás magyarázata (1911. évi I. t.-cz.)*. Budapest, 1911, Athenaeum

Gutfreund Sámuel: Elállás a keresettől. *Jogtudományi Közlöny*, 1915. 13. sz. 159-160.

Magyary Géza – Nizsalovszky Endre: *Magyar polgári perjog*, 3. kiad, Budapest, 1939, Franklin Társulat

Magyary Géza: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai*. Budapest, 1898, Franklin Társulat.

Magyary Géza: A perfelvétel körüli mulasztás következményei. *Jogtudományi Közlöny*, 1899. 46. sz. [1. r.] 329-330.

Magyary Géza: A perfelvétel körüli mulasztás következményei. *Jogtudományi Közlöny*, 1899. 47. sz. [2. r.] 337-338.

Magyary Géza: *Magyar Polgári Perjog*. 1. kiad. 1913, Budapest, Franklin Társulat.

Magyary Géza: *Polgári Perjog*. 2. kiad., 1924, Budapest, Franklin Társulat.

Oberschall Adolf: Észrevételek a polgári perrendtartásról készült törvényjavaslat előadói tervezetéhez. *Ügyvédek Lapja*, 13. évf. 53. sz. [4. r.] 2-4.

Pap József: *A magyar polgári perrendtartás előadói tervezetének egyes részeiről*. In: Magyar Jogászegyleti Értekezések, 12. köt. 3. füz., 1895, Budapest, Franklin Társulat. 115-149.

Pap József: *A Plósz-féle Polgári perrendtartás tervezetéhez, perjogi tanulmány*. Budapest, 1899, Eggenberger

Papp József: Az új polgári perrendtartásról. *Jogállam*, 1907. 8. sz. 625-640.

Plósz Sándor: A keresetjogról. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*, Budapest, 1927, Magyar Tudományos Akadémia. 3-55.

Plósz Sándor: *A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása*. Budapest, 1902, Grill Károly CS. és KIR. Udvari Könyvkereskedése.

Plósz Sándor: A polgári per szerkezete az új perrendtartásban. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*, Budapest, 1927, Magyar Tudományos Akadémia. 118-138.

Plósz Sándor: A polgári peres eljárás reformja. In: *Magyar Jogászegyleti Értekezések*. 15. sz. 1883, Budapest, Franklin Társulat. 1-14.

Plósz Sándor: A polgári peres eljárás reformja. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*, Budapest, 1927, Magyar Tudományos Akadémia. 105-117.

Sándor.

Térfi Gyula: *Az új polgári perrendtartás*. Budapest, 1911, Grill Károly Könyvkiadóvállalata.

Tóth Károly: *Polgári törvénykezési jog alapismeretek*. 2. kiad. Debrecen, 1923, Hegedüs és Sándor

Vass Károly (szerk.): *Magyar polgári törvénykezési jog, dr. Plósz Sándor egyetemi ny. r. tanár előadásai után*. 1906, Budapest, Szent-István-Társulat

[1] Magyary Géza: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai*. 1898, Budapest, Franklin Társulat. 129-147.

[2] Uo. 148-154.

[3] Uo. 154-180.

[4] Uo. 181-150.

[5] Magyary Géza: *Magyar Polgári Perjog*. 1. kiad. 1913, Budapest, Franklin Társulat. 447-465.

[6] Uo. 465-515.

[7] Vass Károly (szerk.): *Magyar polgári törvénykezési jog, dr. Plósz Sándor egyetemi ny. r. tanár előadásai után*. 1906, Budapest, Szent-István-Társulat. 60-61.

[8] Magyary: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai*. 154.

[9] Plósz Sándor: A keresetjogról. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*. Budapest, 1927, Magyar Tudományos Akadémia. 29.

[10] Plósz Sándor: *A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása*. Budapest, 1902, Grill Károly CS. és KIR. Udvari Könyvkereskedése 177.

[11] Uo. 42.

[12] Térfi Gyula: *Az új polgári perrendtartás*. Budapest, 1911, Grill Károly Könyvkiadóvállalata. 228.

[13] Plósz: *A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása*. 177.

[14] Földes István – Fehérváry Jenő: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*, 2. kiad, Budapest, 1946, Grill Károly könyvkiadóvállalata 92-93.

[15] Plósz Sándor: A polgári per szerkezete az új perrendtartásban. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*, Budapest, 1927, Magyar Tudományos Akadémia 119.

[16] Plósz Sándor: A polgári peres eljárás reformja. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*. Budapest, 1927, Magyar Tudományos Akadémia. 114.

[17] Plósz: *A polgári per szerkezete...* 121.

- [18] Magyary Géza – Nizsalovszky Endre: *Magyar polgári perjog*, 3. kiad, Budapest, 1939, Franklin Társulat, 352.
- [19] Pap József: *A magyar polgári perrendtartás előadói tervezetének egyes részeiről*. In: *Magyar Jogászegyleti Értekezések*, 12. köt. 3. füz., 1895, Budapest, Franklin Társulat 125.
- [20] Magyary Géza: *Polgári Perjog*. 2. kiad., 1924, Budapest, Franklin Társulat 357.
- [21] Uo. 351.
- [22] Uo. 359.
- [23] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*. 117.
- [24] Gaár Vilmos: *A magyar polgári perrendtartás magyarázata (1911. évi I. t.-cz.)*. Budapest, 1911, Athenaeum
152.
- [25] Plósz: *A polgári per szerkezete...* 132.
- [26] Fövenyessy Lajos: *A szóbeli tárgyalás az új polgári perrendtartás szerint*. *Jogtudományi Közöny*. 1913. 19. sz. 164.
- [27] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 111.
- [28] Térfi: *Az új polgári perrendtartás*. 229.
- [29] Magyary: *Polgári Perjog*. 2. kiad. 348.
- [30] Plósz: *A polgári per szerkezete...* 132.
- [31] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog*. 3. kiad. 351.
- [32] Uo. 351.
- [33] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*. 96.
- [34] Plósz: *A polgári per szerkezete...* 128.

- [35] Plósz: *A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása.* 42.
- [36] Plósz: Uo. 42.
- [37] Plósz: Uo. 42.
- [38] Magyary Géza: A perfelvétel körüli mulasztás következményei. *Jogtudományi Közlöny*, 1899. 46. sz. [1. r.] 329-330.
- [39] (Kúria, P. VII. 2336/1932. – Gr. XXVII, 1067) Vö: Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog.* 3. kiad. 509.
- [40] Magyary: *A perfelvétel körüli mulasztás...*[1. r.] 329.
- [41] Plósz: *A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása...* 43-44.
- [42] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 110.
- [43] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog.* 3. kiad. 336.
- [44] Fabinyi Tihamér: *Polgári perrendtartás törvénye és joggyakorlata*, 1. köt., Budapest, 1931. Grill Károly Könyvkiadóvállalata 307.
- [45] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 110-151.
- [46] Uo. 154.
- [47] Uo. 154.
- [48] Pap József: *A Plósz-féle Polgári perrendtartás tervezetéhez, perjogi tanulmány.* Budapest, 1899, Eggenberger
84.
- [49] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog.* 3. kiad. 337.
- [50] Plósz: *A polgári peres eljárás reformja.* 114.
- [51] Tóth Károly: *Polgári törvénykezési jog alapismeretek.* 2. kiad. Debrecen, 1923, Hegedüs

és Sándor 497.

[52] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog*. 3. kiad. 337.

[53] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 155.

[54] Uo. 159.

[55] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog*. 3. kiad. 338.

[56] Magyary: *Polgári Perjog*. 2. kiad. 339.

[57] Pap: *A Plósz-féle Polgári perrendtartás...* 91.

[58] Térfi: *Az új polgári perrendtartás* 283.

[59] Uo. 283.

[60] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*. 119

[61] Magyary – Nizsalovszky: *Magyar polgári perjog*, 3. kiad. 366.

[62] Uo. 366.

[63] Magyary: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai*. 171.

[64] Plósz: *A keresetjogról*. 29.

[65] Uo. 499-500.

[66] Uo. 499.

[67] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 160-161.

[68] Plósz: *A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának indokolása*. 210.

[69] Magyary: *Polgári Perjog*. 2. kiad. 377.

[70] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 153.

- [71] Alföldy Ede: A polgári perrendtartás egyszerűsítése. *Jogtudományi Közlöny*, 1920. 14. sz. [1.r.] 108.
- [72] Uo. 108.
- [73] Pap: *A Plósz-féle Polgári perrendtartás...* 78.
- [74] Oberschall Adolf: Észrevételek a polgári perrendtartásról készült törvényjavaslat előadói tervezetéhez. *Ügyvédek Lapja*, 13. évf. 53. sz. [4. rész] 3.
- [75] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás....* 162.
- [76] Magyary: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai.* 175.
- [77] ZUo, 175.
- [78] Domján Lajos: A magyar polgári perrendtartás törvényjavaslatának birálata. Perfelvétel és előkészítés *A jog*, 1906, 27. sz. [7.r.] 205.
- [79] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve.* 114.
- [80] Magyary: *Polgári Perjog.* 2. kiad. 378.
- [81] Magyary: *Polgári Perjog.* 2. kiad. 378.
- [82] Magyary: *Polgári Perjog.* 2. kiad. 382.
- [83] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve.* 122.
- [84] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog.* 3. kiad. 371.
- [85] E paragrafusok gyakorlati, elméleti értelmezéséről a *Jogtudományi Közlöny* hasábjain éles vita támadt Borsos Endre (törvényszéki bíró) és Gutfreund Sámuel (ügyvéd) között, mely álláspontokat Antal József egészítette ki és világított meg új szemszögből. A szerzők által felhozott érvek mentén mutatjuk be e paragrafusokat és azok lehetséges értelmezéseit.
- [86] Borsos Endre: A keresettől való elállás szabályozása az új polgári perrendtartásban. *Jogtudományi Közlöny* 1915. 10. sz. 122.

- [87] Antal József: Elállás a pertől és a keresettől. *Jogtudományi Közlöny*, 1915. 29. sz. 324.
- [88] Borsos Endre: Megjegyzések a pertől való elállásra. *Jogtudományi Közlöny*, 1915. 19. sz. 232.
- [89] Borsos: *A keresettől való...* 122.
- [90] Uo. 122.
- [91] Uo. 123.
- [92] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*. 124.
- [93] Antal: *Elállás a pertől...* 324.
- [94] Uo. 324.
- [95] Gutfreund Sámuel: Elállás a keresettől. *Jogtudományi Közlöny*, 1915. 13. sz. 159.
- [96] Uo. 159.
- [97] Uo. 159.
- [98] Borsos: *Megjegyzések...* 232.
- [99] Borsos: *A keresettől való...* 123.
- [100] Térfi: *Az új polgári perrendtartás*. 288.
- [101] Borsos: *A keresettől való...* 123.
- [102] Uo. 123.
- [103] Gutfreund: *Elállás...* 160.
- [104] Uo. 160.
- [105] Borsos: *Megjegyzések...* 232.

- [106] Antal: *Elállás a pertől...* 324.
- [107] Borsos: *A keresettől való...* 123.
- [108] Gutfreund: *Elállás...* 160.
- [109] Borsos: *Megjegyzések...* 232.
- [110] Antal: *Elállás a pertől...* 324.
- [111] Uo. 324.
- [112] Borsos Endre: A keresetváltoztatás lényege és következményei. *Jogtudományi Közlöny*, 1917, 15. sz. 141.
- [113] Uo. 141.
- [114] Uo. 141.
- [115] Földes – Fehérváry: *A magyar polgári perrendtartás kézikönyve*. 125.
- [116] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 163.
- [117] Borsos: *A keresetváltoztatás lényege...* 139.
- [118] Magyary-Nizsalovszky: *Polgári Perjog*. 3. kiad. 372.
- [119] Borsos Endre: *A keresetváltoztatás lényege...* 139.
- [120] Uo. 139.
- [121] Gaár: *A magyar polgári perrendtartás...* 164.
- [122] Térfi: *Az új polgári perrendtartás*. 290.